
Департамент культури і туризму,
національностей та релігій
Чернігівської облдержадміністрації
КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей» ЧОР

Роде красний, роде наш прекрасний...

Випуск 48

**ЛЕОНІД КАДЕНЮК –
ПЕРШИЙ КОСМОНАВТ
НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ**

до 75-річчя від дня народження

Чернігів-2026

Укладачка: О. Волченко

Редактор: Л. Казакова

Відповідальна за випуск: Т. Ключ

«Леонід Каденюк - перший космонавт Незалежної України» (до 75-річчя від дня народження): краєзнавчі дайджест-читання / Чернігівська обласна бібліотека для дітей ; уклад. О. Волченко. – Чернігів, 2026. – 15 с. – (Роде красний, роде наш прекрасний...).

Видання вміщує біографію Леоніда Каденюка - видатного українського космонавта, військового льотчика-випробувача, науковця і політика, який став символом незалежної України в космосі. Окремо розповідається про зв'язок космонавта з Чернігівщиною.

Для організаторів дитячого читання: бібліотекарів, педагогів, вихователів.

Департамент культури і туризму,
національностей та релігій
Чернігівської обласної державної адміністрації
КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»
Чернігівської обласної ради

**ЛЕОНІД КАДЕНЮК - ПЕРШИЙ КОСМОНАВТ
НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ
до 75-річчя від дня народження
(1951- 2018)**

*Роде красний, роде наш прекрасний...
краєзнавчі дайджест-читання*

Чернігів-2026

Леонід Каденюк — перший космонавт незалежної України, Герой України, військовий льотчик-випробувач, учений і справжній романтик неба.

Його історія — це приклад того, як сила волі, мрія і любов до Батьківщини здатні підкорити навіть космос.

28 січня 1951 року в селі Клішківці на Чернівецьчині в родині сільських вчителів народився хлопчик, якому судилося стати зіркою. Маленький Леонід ріс серед полів і лісів Буковини, де небо здавалося нескінченно близьким, у дев'ять років виліз на дерево біля хати й сказав, що полетить у космос. Політ Юрія Гагаріна запалив у десятирічного хлопця вогонь мрії: «Я теж буду літати до зірок». Мати мріяла бачити сина лікарем, але він твердо обрав небо.

Після закінчення школи зі срібною медаллю у 1967 році Леонід подав документи до Чернігівського вищого військового авіаційного училища льотчиків. Йому бракувало одного року до повноліття, тож мати змінила дату в метриці. Комісар, почувши історію, зателефонував до РАГСу й сказав: «Може, колись ми зустрінемо його на космодромі з квітами. Давайте допоможемо цій молодій людині». Так Каденюк став курсантом.

У 1971 році він закінчив училище з відзнакою та дипломом льотчика-інженера, після чого розпочав службу інструктором. У 1976 році був відібраний до загону космонавтів СРСР. Із 9000 претендентів залишилося лише дев'ятеро — серед них і Каденюк.

Він пройшов складну фізичну й психологічну підготовку, навчався на кораблях «Союз», «Буран»,

орбітальних станціях «Салют» і «Мир», отримав кваліфікацію льотчика-випробувача та космонавта-випробувача. Це була дорога, сповнена ризику, але саме вона відкрила шлях до космосу.

Пізніше він здобув другу вищу освіту, закінчивши у 1989 році Московський авіаційний інститут за спеціальністю «інженер-механік». Леонід Каденюк досконало знав різновиди космічних кораблів і мав унікальний досвід польотів більш ніж на 50 типах літаків різного призначення, переважно винищувачах. Загалом він провів у небі понад 2 400 годин, що стало міцним фундаментом для його космічної кар'єри.

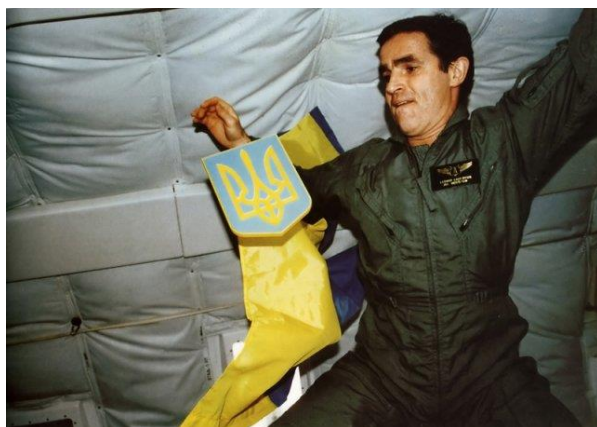
Та справжній зоряний час настав уже за доби незалежної України. Після розпаду Радянського Союзу він без вагань обрав Україну. У 1995 році Каденюк увійшов до групи космонавтів Національного космічного агентства України. Коли з'явилася програма україно-американського космічного співробітництва і шанс на політ українця на борту американського космічного корабля, він подав заяву й знову став найкращим серед претендентів — це підтвердили і українська, і американська комісії.

Після проголошення незалежності у 1991 році Каденюк став обличчям української космічної програми. Завдяки співпраці України з NASA він потрапив до екіпажу шатла Columbia (місія STS-87) — і саме цей політ увійшов в історію як перший космічний політ українця під прапором незалежної України.

19 листопада 1997 року Каденюк здійснив політ у космос у складі міжнародного екіпажу. Його місія тривала 15 днів, 16 годин і 34 хвилини.

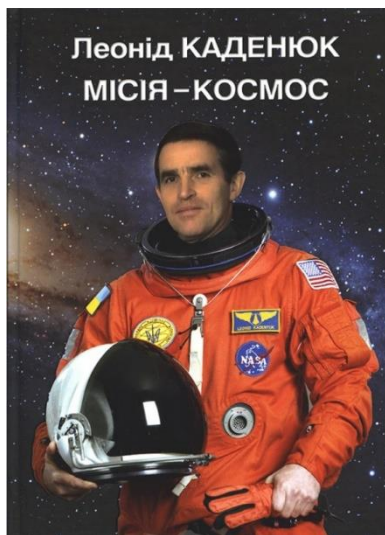
Під час польоту Каденюк виконував біологічні експерименти спільного українсько-американського досліджу з трьома видами рослин: ріпа, соя і мох. Окрім цього виконувалися експерименти Інституту системних досліджень

людини з тематики “Людина і стан невагомості”.

На борт шатла він узяв прапор і герб України, герб Києва, «Кобзар», портрети Тараса Шевченка та ракетобудівників

Сергія Корольова і Михайла Янгеля, записи з піснями Анатолія Солов'яненка, Дмитра Гнатюка і групи «ВВ». Кожен з астронавтів міг обрати дві мелодії для сигналу, яким будили екіпаж. І на замовлення Каденюка з Центру управління польотами в Г'юстоні на борт Columbia двічі транслювали гімн України. «Я був першим, хто полетів у космос з українським прапором і виконав завдання українського уряду. У 1997 році вперше український гімн прозвучав у відкритому космосі». Також під час місії Каденюк провів «космічний урок» для 40 тисяч українських і американських школярів.

Погляд на Землю з висоти космічного польоту здатен змінити світосприйняття будь-якої людини. Так трапилося і з Каденюком. У своїй книзі «Місія – космос», що побачила світ 2009 року, він пише: «Неймовірні космічні враження неминуче вплинули на моє сприйняття життя на Землі й примусили по-особливому, крізь призму побаченого, відчутого і передуманого в космосі, сприйняти проблеми людського суспільства, з почуттям відповідальності й турботи ставитись до навколишнього світу...» Під впливом отриманих вражень військовий льотчик, офіцер Збройних Сил України Леонід Каденюк дійшов висновку: «Унікальність і краса нашої планети, її феномен у Всесвіті не сумісні з військовою діяльністю людини... При

цьому сприймаєш все це як злочин людини проти самої себе».

Після повернення до України Леонід Каденюк працював у військовій авіації, а з 1998 року отримав звання генерал-майора Збройних Сил України.

3 грудня 1999 року президентським Указом він був удостоєний звання Героя України, ставши четвертим кавалером ордена “Золота Зірка” (після Олександра Галуненка, Луки Сушка та Івана Герасимова).

Обіймав

посади начальника авіації військ ППО, помічника президента Кучми з питань авіації та космонавтики, а також заступника Генерального інспектора

військової інспекції при президенті. У 2002 році Каденюк також став народним депутатом України. У парламенті він виконував обов'язки заступника голови Комітету Верховної Ради України з питань нацбезпеки та оборони та космонавтики. У 2011 році був радником прем'єр-міністра з питань авіації.

Написав п'ять наукових праць.

Каденюк раптово помер 31 січня 2018 року під час традиційної ранкової пробіжки в районі Царського Села в

Києві, ще до приїзду карети швидкої допомоги. Висновок лікарів – перший космонавт незалежної України помер від серцевого нападу у віці 67 років.

Леонід Каденюк похований на Байковому кладовищі у Києві. Після його смерті чимало вулиць по всій країні перейменували на честь першого космонавта незалежної України.

У січні 1998 року рішенням сесії Клішківської сільської ради Леоніду Каденюку присвоєно звання Почесний житель села Клішківці, а також вулицю Олександра Матросова, на якій знаходиться родинний будинок Каденюків, перейменовано на вулицю Леоніда Каденюка.

30 серпня 2019 році у селі Клішківці Хотинського району Чернівецької області на площі перед школою імені Каденюка, відкрили пам'ятник космонавту.

26 листопада 2020 року Національний банк України випустив першу сувенірну неплатіжну банкноту з вертикальним дизайном «Леонід Каденюк — перший космонавт незалежної України».

13 квітня 2023 року в Києві проспект Юрія Гагаріна перейменували на проспект Леоніда Каденюка.

На його честь названо Міжнародний аеропорт “Чернівці ім. Леоніда Каденюка”; один з астероїдів отримав ім'я 399673 Kadenyuk.

Хоча народився Каденюк у Чернівецькій області, чернігівська школа авіації відіграла значну роль у формуванні його професійної кар'єри.

Мабуть, він — один із найвідоміших випускників Чернігівського вищого військового авіаційного училища льотчиків. Саме його космічний політ вписав незалежну Україну до кола держав, чиї громадяни побували на орбіті Землі. Та життя Каденюка було нерозривно пов'язане з нашим містом не лише через навчання, а й завдяки особливій любові до Чернігова. Він приїздив сюди не тільки з офіційними візитами, а й просто, щоб пройтися знайомими

ще з курсантських років вуличками. Востаннє він побував у місті над Десною лише за кілька місяців до своєї смерті — як завжди, щиро й по-домашньому близько до людей.

Попри звання, нагороди й славу, Каденюк залишався надзвичайно скромним і людяним. Він багато спілкувався зі школярами, відвідував університети, дарував свої книги — серед них автобіографічну “Місія — Космос”.

У кожній розмові він надихав мріяти, нагадував:

“Не бійтеся великої мети. Космос — це не далеко. Це там, куди прагне людська душа.”

Список використаної літератури

1951 – народився Леонід Каденюк, перший космонавт незалежної України [Електронний ресурс] // Український інститут національної пам'яті : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://uinp.gov.ua/istorychnyykalendar/sichen/28/1951-narodyvsya-leonid-kadenyukpershyy-kosmonavt-nezalezhnoyi-ukrayiny> . — Назва з екрана. — Дата звернення: 15.06.2026.

Зубков С. К. Космічний політ Леоніда Каденюка / С. К. Зубков, В. Л. Карнацевич, А. Ю. Хорошевський // Події, що змінили Україну / С. К. Зубков, В. Л. Карнацевич, А. Ю. Хорошевський. — Харків, 2013. — С. 355-358.

Каденюк Л. Місія – Космос / Л. Каденюк ; ред. : С. Каденюк, Г. Руденко. — Київ : Вид. дім «Адеф -Україна», 2017. — 515 с.

Леонід Каденюк: український льотчик-випробувач 1-го класу, космонавт, генерал-майор авіації, перший і єдиний космонавт незалежної України : (28 січ. 1951-31 січ. 2018) // Як стати генієм : наук.-попул. вид. / ред. О. Добряков. — Київ, 2020. — С. 30-31.

Каденюк Леонід Костянтинович [Електронний ресурс] : [біографія і творчий доробок] // Вікіпедія : вільна енциклопедія [веб-сайт]. — Електрон. дані. - Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA_%D0%9B%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B4_%D0%9A%D0%BE%D1%81%D1%

[82%D1%8F%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87](#) . — Назва з екрана. — Дата звернення: 15.06.2026.

Ковтонюк В. Душі моєї птаха / В. Ковтонюк // Колосок. — 2020. — № 5. — С. 44-47.

Кулик О. Перший космонавт незалежної України / О. Кулик // Шк. б-ка. — 2013. — № 19-20. — С. 94.

Панасов І. Леонід Каденюк / І. Панасов ; дизайн обкл. Д. Растворцев ; іл. М. Мороз. — Київ : Агенція «ІРІО», 2019. — 128 с. ; іл. — (Видатні українці. Люди, які творили історію).

Перший космонавт незалежної України // Календар знаменних і пам'ятних дат. - Київ, 2020. - № 1, 2021. - С. 40-48.

Чернов, О. Перший український астронавт, що розгорнув у космосі синьо-жовтий стяг : до 70-річчя від дня народж. Л. Каденюка / О. Чернов // Паросток. - 2020. - № 4. - С. 30-32.

Серія «Роде красний, роде наш прекрасний...»

«ЛЕОНІД КАДЕНЮК - ПЕРШИЙ КОСМОНАВТ
НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ»

до 75-річчя від дня народження
(1951-2018)

Краєзнавчі дайджест-читання

Матеріал підготувала: О. Волченко

Літературний редактор: Л. Казакова

Відповідальна за випуск: Т. Ключ

Видавець:

Чернігівська обласна бібліотека для дітей

проспект Левка Лук'яненка, 22а

м.Чернігів 14032

тел. 0462- 610-140

<https://chernihiv-lib.org.ua/>

e-mail: chernigivodb@ukr.net

